T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/701
KARAR NO : 2022/411
KARAR TR : 16/09/2022

ÖZET: Mevzuat hükümlerininidarece yanlış yorumlanması nedeniyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının olmadığı gözetilerek, yersiz olarak ödenen tutarın geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda, davanınkabulüne ilişkin Adli Yargı yerince verilen kararın KALDIRILMASINA, hukuk ve usule uygun bulunan İdari Yargı yeri KARARININ KABULÜ ile HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (İdari yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : A.O
Vekili : Av. M. F. O
Karşı Taraf
İdari Yargıda : Iğdır Valiliği
Adli Yargıda : Sağlık Bakanlığı Van İl Sağlık Müdürlüğü

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1. Davacı A.O'ın vekili; Van Eğitim ve Araştırma Hastanesinde başhekim yardımcısı olarak görev yapan müvekkilinin, Iğdır İI Sağlık Müdürü olarak görev yaptığı dönemde, ek ödeme ve ücret/maaş bordrosunda kümülatif matrahın yanlış hesaplandığını, ücret ya da maaşına ait gelir vergisi matrahlarının ek ödemelere ilişkin kümülatif matraha, ek ödeme matrahlarının da ücret ya da maaşlara ilişkin kümülatif matraha dahil edilmemesi nedeniyle ek ödeme ve ücret/maaşların daha düşük gelir dilimlerinde kaldığını, dolayısıyla daha düşük oranlarda vergiye tabi tutulduğunu ve bu nedenle tarafına 9.745,05 TL yersiz ödeme yapıldığından bahisle; fazla ödenen miktarın, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca kendisinden tahsiline ilişkin olarak düzenlenen, Iğdır Valiliği İl Sağlık Müdürlüğünün 23/12/2010 tarih ve 15515 sayılı yazısı ekinde bildirilen borç bildirim belgesinin; 22/12/1973 tarihli Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararına göre, idarenin kendi hatası nedeniyle ortaya çıkan vergi farkını personelden istemesinin mümkün olmadığını, olayda müvekkilinin gerçek dışı beyanı ve hilesinin bulunmadığını ileri sürerek iptali istemiyle Iğdır Valiliğine karşı idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. **Erzurum 1. İdare Mahkemesi 30/11/2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı kararı ile,** dava konusu işlemin iptaline karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı ile dosyadaki mevcut bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden; davacıya, 209 sayılı Kanun ve Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Sağlık Kurum Ve Kuruluşlarında Görevli Personele Döner Sermaye Gelirlerinden Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönetmelik uyarınca ödenen döner sermaye ek ödemesinden fark tazminatın ne şekilde mahsup edileceği ve döner sermaye ek ödemesinin hangi aşamada vergilendirileceğine ilişkin davalı idarenin yorumu sonucunda 2005-2009 tarihleri arasında yapılan sözkonusu ödemelerin hatalı olduğunun basit bir inceleme ile fark edilmeyip, üzerinden yaklaşık 1-5 yıl gibi uzun bir süre geçtikten sonra muhasebat kontrolü tarafından 2010 yılında yapılan hesapların denetimi sonucu ortaya çıkarıldığı ve anılan mevzuat hükümlerinde açık olarak hiçbir tereddüte yer bırakmayacak şekilde sağlık personeline yapılması gereken gelir vergisi kesintisinin, söz konusu personele fark tazminatı adı altında ödenen meblağın, bu personele ay sonları itibariyle ödenen döner sermaye miktarından mahsup edildikten sonra mı, yoksa fark tazminatının döner sermaye miktarında mahsup edilmeksizin hesaplanan brüt miktar üzerinden mi yapılması gerektiği hususunda açık bir hükmün bulunmadığı hususu dikkate alındığında, bu ödemenin açık hata kapsamında değerlendirilmesine hukuken olanak bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Bu durumda, 2005- 2009 tarihleri arasındaki dönemde, davacıya yapılan ek ödemede, fark

tazminatın vergilendirmeden önce brüt ödemeden düşülmesi nedeniyle, vergi ziyaı doğduğu gerekçesiyle, 9.745,05.-TL tutarında zimmet çıkarılmak suretiyle davacıdan geri istenilmesinin, davacının herhangi bir hilesi veya gerçek dışı beyanı veya açık hata olmadığı da dikkate alındığında, ancak dava açma süresi içerisinde istenilebileceğinden, bu süre geçirildikten çok sonra yapılan söz konusu ödemelerin yersiz yapıldığından bahisle, bu ödemelerin tahsili yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka, mevzuat hükümlerine ve hakkaniyete uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Nitekim Danıştay 2. Dairesinin 04.12.2009 tarih ve E:2009/2030, K:2009/4474 sayılı kararı ile Danıştay 8. Dairesi'nin 27.04.2007 tarih ve E:2005/4558, K:2007/2512 sayılı kararı da bu yöndedir."

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

3. Davacı Sağlık Bakanlığı vekili; davalının Iğdır İl Sağlık Müdürlüğünde, İl Sağlık Müdürü olarak görev yaptığı 2005-2006-2007 yılları arasında, almış olduğu ek ödeme ve ücret/maaşından eksik gelir vergisi kesildiği için kendisine yersiz olarak ödeme yapıldığını,bu durumun Muhasebe Denetmeninin 23/07/2010 tarih ve 2010/7 sayılı raporu ile anlaşıldığını,davalının yersiz olarak aldığı ve kendisinden kesilmesi gereken gelir vergisi farkının 9.745,05 TL olduğunu ifade ederek; davanın kabulü ileyersiz olarak ödenen toplam 9.745,05 TL'ye ödendiği tarihler dikkate alınarak faiz işletilmesine karar verilmesi istemiyle, A.O'a karşı adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

4. Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 04/12/2012 tarihli ve E.2011/165, K.2012/398 sayılı kararı ile, davaya konu olan idari işlem Erzurum 1. İdare Mahkemesinin kararı ile iptal edildiğinden, davacı kurumun bu idari işlemi esas alarak davalıdan yersiz alındığı bildirilen ödemelerin tahsilini talep etmekte herhangi bir hukuki yararının bulunmadığı gerekçesiyledavanın reddine karar vermiş, bu karar temyizedilmiştir.

5. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 30/09/2013 tarihli ve E.2013/10794, K.2013/13472 sayılı kararı ile, somut olaydaidarenin herhangi bir şart tasarrufunun bulunmadığını, mahkemece, herhangi bir şart tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin, Borçlar Hukukunun sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde istenebileceği gözetilerek hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken yanılgılı değerlendirme ile davanın reddine karar verilmesinin doğru görülmediği gerekçesiyle, temyiz isteminin kabulü ile hükmün bozulmasınakarar vermiştir.

6. Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 19/06/2014 tarihli ve E.2013/465, K.2014/245sayılı kararı ile, sebepsiz zenginleşen ve iyiniyetli olan davalının geri vermekle yükümlü olduğu miktarın, geri isteme zamanında elinde kalan miktar ile sınırlı olduğu, 2005-2009 yılları arasında davalıya ödenenfazla miktarın o dönem içerisinde maaşla beraber peyder pey harcandığı ve davalının elinde iade etmesi gereken meblağın bulunmadığının kabulü gerektiğinden bahisle,davanın reddine kararvermiş,bu karar temyizedilmiştir.

7. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi Başkanlığı 22/10/2014 tarihli ve E.2014/16926, K.2014/13852 sayılı kararı ile, davalının almış olduğu paranın yararlanma dışında elinden çıkmış olduğunu isbat edemediğini, bu nedenledava konusu edilen yersiz ödenen miktarı iade ile mükellef olduğunu, bu durumda, mahkemece; davalıya yapılan yersiz ödeme miktarının tespiti ile sonucu dairesinde karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile davanın reddine karar verilmesinin doğru görülmediği gerekçesiyle, temyiz isteminin kabulü ilehükmün bozulmasınakarar vermiştir.

8. **Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 19/03/2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı kararı ile,** Yargıtay bozma ilamına uymuş ve davanın kabulü ile, 9.745,04TL'nin 04/01/2011 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiştir. Temyizedilmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi Başkanlığının 20/03/2018 tarihli ve E.2017/14639, K.2018/2721 sayılı kararı ile onanan karar kesinleşmiştir.Mahkemekararının ilgili kısımları şöyledir:

"TBK. m.77/1'e göre zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80'de "aynen geri verme ilkesi"ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz Zenginleşmeyi düzenleyen TBK 77/1 maddesinde; "Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur." hükmünü içermekte olup, sebepsiz zenginleşme için kötüniyet koşulu aranmamıştır.

TBK.nun 79.maddesinde; "Sebepsiz zenginleşen, zenginleşmenin geri istenmesi sırasında elinden çıkmış olduğunu ispat ettiği kısmın dışında kalanı geri vermekle yükümlüdür.

Zenginleşen, zenginleşmeyi iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmışsa veya elden çıkarırken ileride geri vermek zorunda kalabileceğini hesaba katması gerekiyorsa, zenginleşmenin tamamını geri vermekle yükümlüdür." olduğu bildirilmiştir. Kendisine ödeme yapılan kimse bu ödemeden dolayı bir yarar sağlamışsa, bunu elinden çıkmış bir sarfiyat olarak düşünmemek gerekir. Buradaki elden çıkmış olma sözleri yararlanma dışındaki durumları ifade eder. Davalı almış olduğu paranın yararlanma dışında elinden çıkmış olduğunu isbat edememiştir. Hal böyle olunca, dava konusu edilen yersiz ödenen miktarı iade ile mükelleftir.

23/07/2010 Tarihli denetim raporu ve 14/10/2011 tarihli bilirkişi raporuna göre davalıya yersiz olarak ödenen miktarın 9.745,05TL olduğu, bu miktara ödeme yapıldığı tarihten itibaren faiz talebinin

bulunduğu, 9.745,05TL nin davalı tarafından ödenmesine ilişkin borç bildirim belgesinin 04/01/2011 tarihinde davalıya tebliğ edildiği, sonrasında davalıya ait borcunun yapılandırılarak 7.111,89 TL davalıdan talep edildiği, davalının da masraflarla birlikte 7.111,89TL'yi 29/04/2011 tarihinde idareye ödediği, ancak daha sonra bu paranın davalı tarafından geri alındığı, 7.111,89TL davalı tarafından geri alındığından borcun yeniden yapılandırılmasının idarenin takdiri olduğu, 9.745,05TL nin ödenmesine ilişkin tebligatın davalıya 04/01/2011 tarihinde yapıldığı anlaşılmakla bu tarihten itibaren 9.745,05TL'nin yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine dair aşağıdaki hüküm kurulmuştur."

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

9. İdari yargı yerinde davacı, adli yargı yerinde davalı olan A.O'ın vekili, 12/10/2021 havale tarihli dilekçe ile, Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı kesinleşmişkararı ile Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı kesinleşmiş kararı arasında doğan hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi istemiyle, Uyuşmazlık Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

10. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca adli ve idari yargı dosyalarının aslı Mahkemelerinden temin edilmiş, dahasonra 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

IV. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCELERİ

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

11. Hüküm uyuşmazlığına konu edilen kararlar ile dava dosyalarının ayrıntılı özetlerine yer verildikten sonra;

"Usule İlişkin İnceleme" başlığı altında; 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesi kapsamında, hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve Kanun yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar oldukları; her iki kararda da davanın esasının hükme bağlandığının anlaşıldığı hususlarına yerverdikten sonra; anılan kararlar arasındaki çelişki nedeniyle yersiz ödenentutarın iadesinin olanaksız hale gelmesi karşısında, anılan adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğunun kabulü gerektiği belirtilmiş;

"Hüküm Uyuşmazlığının Esasının İncelenmesi" başlığı altında ise;parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi yapılmış; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği belirtilerek; sonuçta Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kaldırılmasına, Erzurum 1. İdare Mahkemesinin kararının kabulüne karar verilerek hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin uygun olacağı yolunda yazılı düşünce verilmiştir. Yazılı düşüncenin gerekçe ve sonuç kısımları şöyledir:

"Olayda; davacıya yersiz ödendiği tespit edilen tutarın hatalı yapıldığından bahisle geri alınmak istenildiği, bu durumun denetim sonucunda ortaya çıktığı dikkate alındığında, söz konusu ödemenin ödenmesinde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı açıktır.

Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 gün ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesinin, gerçek dışı beyanı olmadığından davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödemesi tutarının altmış günlük dava açma süresinin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanısına varılmıştır.

SONUÇ:

1-Erzurum 1. İdare Mahkemesi'nin 30/11/2011 gün ve E:2011/220, K:2011/1823 sayılı kararı ile Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 gün ve E:2015/15, K:2015/191 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna;

2-Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 gün ve E:2015/15, K:2015/191 sayılı kararının kaldırılmasına;

3-Erzurum 1. İdare Mahkemesi'nin 30/11/2011 gün ve E:2011/220, K:2011/1823 sayılı kararının kabulüne..."

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

12. Hüküm uyuşmazlığına konu edilen kararların özetine yer verildikten sonra;

"Mevzuat Yönünden İnceleme" başlığı altında; 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24/1. maddesi kapsamında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden; ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve Kanun yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş, taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu ve tüm kararlarda da davanın esasının hükme bağlandığı ve Kanun yollarının tüketildiğinin anlaşıldığı; konuyla ilgili iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğunun kabul edilmesi gerektiği belirtilmiş;

İşin esasına yönelik ise; parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilme yapılmış, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği belirtilmiş ve Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kaldırılmasına, Erzurum 1. İdare Mahkemesinin kararının benimsenmesine karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu yolunda yazılı düşünce verilmiştir. Yazılı düşünceningerekçe ve sonuç kısımları şöyledir:

"Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödemesinin mevzuatın yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, davacının söz konusu ödemenin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun yukarıda zikredilen kararının uygulanması gerektiği, bu sebeple mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ:

1)Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30.11.2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı kararı ile Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19.03.2015 tarihU ve E.2015/15, K.2015/191 sayıh kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne,

2)Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19.03.2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı kararının kaldırılmasına;

3)Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30.11.2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı kararının benimsenmesine..."

V. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

13. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun *"Kişisel sorumluluk ve zarar"* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"(Değişik: 12/5/1982 - 2670/5 md.) Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir."

14. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun *"Kamu zararı"* başlıklı 71. maddesi şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga:22/12/2005-5436/10 md.)

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

(Değişik üçüncü fıkra: 22/12/2005-5436/10 md.) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

(Değişik son fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." (2/7/2018 tarihli ve 703

sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 213 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan "Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak" ibaresi "Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan" şeklinde değiştirilmiştir.)

15. 209 sayılı Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un 5 inci maddesine dayanılarak hazırlanıp, 12/05/2006 tarih ve 26166 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01/04/2006 tarihinde yürürlüğe giren Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında Görevli Personele Döner Sermaye Gelirlerinden Ek Ödeme Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 21. maddesinde; ek ödemenin, aylık dönemler halinde yapılacağı, döner sermaye komisyonunca dağıtılmaya karar verilen ek ödeme tutarının, o dönemin bitiminden sonraki yirmi gün içinde hak sahiplerine ödeneceği, ancak, döner sermaye gelirlerinin tahsilatında gecikme olması halinde ilgili ödeme dönemini takip eden altıncı ayın sonunu aşmamak şartıyla tahsilat yapıldığı zaman ödeme yapılabileceği, 23. maddesinde; ek ödemeden, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda belirtilen vergi dilimleri ve personele daha önce ödenen aylık ve döner sermaye ek ödemelerine ilişkin süregelen gelir vergisi matrahı da dikkate alınarak, gelir vergisi ve damga vergisi kesintisinin yapılacağı düzenlemelerine yer verilmiş bulunmaktadır.

B. Yargı Kararları

16. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8 K.1973 /14 sayılı kararında özetle; İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

17. Benzer konudaki bir Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararına da değinmekte yarar görülmektedir.27/01/1973 tarih ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının sonuç kısmı şöyledir:

" 1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,

2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,

3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,

4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihadların bu yolda birleştirilmesine…"

18. Anılan kararın gerekçesinde, şu değerlendirmelerde bulunulmaktadır:*"… Yukarıdan beri yapılan açıklama ve incelemelerden anlaşılacağı gibi, yanlış bir şart tasarrufun idare tarafından geri alınmasından dolayı ödenmiş fazla paraların geri istenmesi davalarında, kamu yararı ile kişisel yararı uzlaştıracak, kamu ve hukuk düzenini sarsmayacak, aksine, bunlara güven ve devamlılık sağlayacak nitelikte en adil ve hukuki bir norm olarak iptal davası süresini, genel olarak yanlış şart tasarrufu, geriye yürür şekilde geri almak için bir sınır olarak kabul etmek, bu süre geçtikten sonra tasarrufun ancak ilerisi için hüküm ifade edecek şekilde geri alınabileceği, daha doğrusu ilerisi için değiştirilebileceği, tarzında bir sonuca varmak gerekir. Belirtilen süreler geçtikten sonra idare yanlış tasarrufunu geri alsa bile, geçmişteki durumlar artık kazanılmış durum niteliğinde olacağından, yanlış işleme dayanılarak yapılmış ödemelerin sebepsiz olduğu da ileri sürülemeyecek ve geri istenmesi mümkün olmayacaktır…"*

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

19.Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, ÜyelerBirol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 18/04/2022 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda;

20. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un**"***Mahkemenin görevi"* başlığını taşıyan 1. maddesi şöyledir:

"*Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir.(...)* "

21. Aynı Kanun'un "*Hüküm Uyuşmazlığı*" başlıklı24. maddesi şöyledir:

"(Değişik birinci fıkra: 21/1/1982 - 2592/7 md.) 1 nci maddede gösterilen yargı mercileritarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir.

(Mülga ikinci fıkra: 2/7/2018 – KHK-703/183 md.)

İlgili kişi veya makam Uyuşmazlık Mahkemesine başvurarak hüküm uyuşmazlığının giderilmesini istiyebilir. Bu halde olumsuz görev uyuşmazlığının çıkarılması ile ilgili 15 ve 16 ncı maddelerdeki usul kuralları uygulanır."

22. Aynı Kanun'un *"Hüküm uyuşmazlıklarında uygulanacak inceleme kuralları"* başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"Hükümuyuşmazlıklarında Uyuşmazlık Mahkemesi, Danıştay Yargılama usulünün bu kanuna aykırı olmayan hükümlerini uygulamak suretiyle anlaşmazlığın esasını da karara bağlar.

(Mülga ikinci fıkra: 2/7/2018 – KHK-703/183 md.)

Uyuşmazlık Mahkemesi hüküm uyuşmazlıklarını dosya üzerinde inceleyerek karara bağlar. Gerekli gördüğü hallerde veya istek üzerine tarafları dinleyebilir."

23. 2247 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen 24. maddesi hükmüne göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:
a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi,
b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,
c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,
d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,
e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

24.Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen idari yargı ve adli yargı kararlarının incelenmesinden; ortada idari (Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı) ve adli (Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı) yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu; davanın taraflarının, (Valiliğin, Bakanlığın ildeki temsilcisi olduğu gözetildiğinde) aynı olduğu anlaşılmıştır.

25. Dava ilk olarak, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde başhekim yardımcısı olarak görev yapan A.O'ın, Iğdır İl Sağlık Müdürü olarak görev yaptığı 2005-2009 tarihleri arasında, ek ödeme ve ücret/maaş bordrosunda kümülatif matrahın yanlış hesaplandığı, ücret ya da maaşına ait gelir vergisi matrahlarının ek ödemelere ilişkin kümülatif matraha, ek ödeme matrahlarının da ücret ya da maaşlara ilişkin kümülatif matraha dahil edilmemesi nedeniyle ek ödeme ve ücret/maaşların daha düşük gelir dilimlerinde kaldığı, dolayısıyla daha düşük oranlarda vergiye tabi tutulduğunun, böylelikle yersiz olarak aldığı ve kendisinden kesilmesi gereken gelir vergisi farkının/kamu zararının toplam 9.745,05 TL olduğunun tespit edildiğinden bahisle, yersiz yapılan bu ödemenintahsiline yönelik Iğdır Valiliği İl Sağlık Müdürlüğünün 23/12/2010 tarih ve 15515 sayılı yazısı ekinde bildirilen borç bildirim belgesinin iptali istemiyle açılmıştır.

26. A.O'ın vekilince, fazla ödenen miktarın geri istenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle idari yargıda dava açılırken, idare vekilince, fazla ödemenin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca tahsili istemiyle adli yargıda dava açıldığı görülmektedir.

27. Dava sebebi; talep sonucunu haklı göstermeye yarayan maddi vakıalar iken dava konusu; netice-i taleptir. Olayımızda her iki davanın sebebi il sağlık müdürü olarak görev yapan A.O'a 2005-2009 yılları arasında sehven fazla verilen toplam 9.745,05 TL'nin hukuka aykırı olarak ödenip ödenmediğine ilişkindir. Bir taraf söz konusu ödemenin hukuka uygun olarak yapıldığı iddiası ile geri istenemeyeceği iddia ve savunmasında bulunurken diğer taraf tam aksine yapılan ödemenin hukuka aykırı olduğundan geri istenebileceği iddia ve savunmasında olduğundan, her iki dava sebebi yani maddi vakıalar aynıdır.

28. Dava konusuna gelince; idari yargıda davanın konusu, yapılan ödemeleriniadesine ilişkin idari işleminiptaliolarak belirlenirken, adli yargıda da haksız yapıldığı iddiası ile yapılan ödemenin idareye geri ödenmesine ilişkin olması nedeniyle hüküm uyuşmazlığı olduğu iddia edilen kararlar arasında dava konuları da aynıdır.

29. A.O'ın vekili tarafından idari yargıda açılan dava sonunda, olayda davacının herhangi bir hilesi veya gerçek dışı beyanı veya açık hata olmadığı da dikkate alındığında, dava konusu tutarın ancak dava açma süresi içerisinde istenilebileceği, bu süre geçirildikten çok sonra yapılanödemelerin tahsili yolunda tesis edilenişlemde hukuka, mevzuat hükümlerine ve hakkaniyete uyarlık bulunmadığıgerekçesiyle iptaline karar verildiği; Sağlık Bakanlığı vekili tarafından adli yargıda açılan dava sonunda da; herhangi bir şart tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin, borçlar hukukunun sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde istenebileceği gözetilerek, davanın kabulü ile, 9.745,04 TL'nin 04/01/2011 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar verildiğianlaşılmaktadır. Bu durumda her iki kararda da işin esasının hükme bağlandığı açıktır.

30. Hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için öngörülen bir diğer husus ise; kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasıdır. İdari yargıda yapılan yargılama sonucu idari işlemin iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğu ve idarece istenen alacağın tahsiline karar verilmiş,bu suretle kararlar arasındaki oluşan çelişki hakkın yerine getirilmesini olanaksız hale getirmiştir. Bu durumda, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde açıklandığı üzere; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı doğduğu ve kararlar arasında çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği değerlendirilmiştir.

31. Belirtilen nedenlerle, Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı kararı ile Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı kararı arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,

32.2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi hükümleri uyarınca:

a) İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Sağlık Bakanlığı vekiline bildirilmesine, verilen cevapların karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına,

b) Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek günde işin esasının görüşülmesine oy birliği ilekarar verilmiştir.

33. Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde Sağlık Bakanlığı(Iğdır Valiliği, İl Sağlık Müdürlüğü) vekilince verilen cevap dilekçesinde, hüküm uyuşmazlığı talebinin reddine karar verilmesitalep edilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

34. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, ÜyelerBirol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Nurdane TOPUZ, Ahmet ARSLAN ve Mahmut BALLI'nın katılımlarıyla yapılan 16/09/2022 tarihli toplantısında; başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Kanun kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Taşkın ÇELİK'in hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın sözlü düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

35. Hüküm uyuşmazlığına ilişkin olayın, Muhasebe Denetmeni tarafından düzenlenen 23/07/2010 tarihli rapor sonucunda, 2005-2009 tarihleri arasında kümülatif matrahın yanlış hesaplanması ve maaşa ait gelir vergisi matrahlarının ek ödeme bordrolarında yer alan kümülatif matraha dahil edilmemesi nedeniyle kamu zararının meydana geldiğinin tespit edildiği, bu suretle, belirtilen dönemde Iğdır İl Sağlık Müdürü olarak görev yapan A.O'a yersiz yapılan 9.745,05-TL'nin ödenmesinin istenilmesinden kaynaklandığıanlaşılmaktadır.

36. Dava dosyalarının incelenmesinden, idari yargıda davacı adli yargıda davalı olan A.O'a Mayıs 2005 - Kasım 2007 tarihleri arasında hataya düşülerek yersiz ödeme yapıldığı, adıgeçenin söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı anlaşılmıştır.

37. Bu bakımdan,parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

38. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesindeki düzenleme ile, devlet memurlarının görevleri sırasında sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı sorumlulukları ile zararın nasıl tahsil edileceği açıklanmış olmakla birlikte; mali hakları düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen bu madde ile çözümlenmesi mümkün bulunmamaktadır.

39. Devlet memurlarına sehven ya da mevzuatın yorumunda hataya düşülerek yapılan aylık ve ücret farkı ödemelerinin, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında tahsil edilip edilemeyeceği hususuna gelince; 5018 sayılı Kanun'un yukarıda açıklanan 71. maddesinde öncelikle kamu zararının tanımı yapılmış, sonrasında kamu zararının belirlenmesindeki kriterler sayılarak kapsam belirlenmiştir. Somut uyuşmazlığa bakıldığında ise, bu madde kapsamında oluşan bir kamu zararından söz etmek mümkün bulunmamaktadır. Ortada mevzuatta olmayan bir ödemenin yapılması değil mevzuatta öngörülen bir ödemenin yapılması sırasında idarece hataya düşülmesi söz konusu olduğundan, uyuşmazlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi mümkün değildir.

40. Bu durumda kamu görevlilerine sehven yapılan ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği açıktır.

41. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı hatalı ödemelere ilişkin olmakla beraber getirdiği ilkelerin idari işlemlerin geri alınmasına dair genel ilkeler olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla idare yokluk, açık hata, memurun

gerçek dışı beyanı veya hilesinin olması hallerinde süre aranmaksızın hatalı işlemini her zaman geri alabilecek, ancak bunun dışında kalan hallerde hatalı işlemini sadece dava açma süresi içinde geri alabilecek, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği geri alamayacaktır.

42. Olayda; davacıya yersiz ödendiği tespit edilentutarınmevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, söz konusuödemenin yapılmasında, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı görülmektedir.

43. Bu itibarla: kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanı olmadığından davacıya yersiz ödendiği tespit edilentutarın idari dava açma süresinin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

44. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı kararının kaldırılmasına, Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle:

A. Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19/03/2015 tarihli ve E.2015/15, K.2015/191 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/11/2011 tarihli ve E.2011/220, K.2011/1823 sayılı KARARININ KABULÜNE,

Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE, 16/09/2022 tarihinde, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ ve Doğan AĞIRMAN'ın KARŞI OYLARI ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Nurdane	Ahmet	Mahmut
TOPUZ	ARSLAN	BALLI

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Muhasebe Denetmeni tarafından düzenlenen 23/07/2010 tarihli rapor sonucunda, 2005-2009 tarihleri arasında kümülatif matrahın yanlış hesaplanması ve maaşa ait gelir vergisi matrahlarının ek ödeme bordrolarında yer alan kümülatif matraha dahil edilmemesi nedeniyle kamu zararının meydana geldiğinin tespit edildiği, bu suretle, belirtilen dönemde Iğdır İl Sağlık Müdürü olarak görev yapan A.O'ayersiz yapılan 9.745,05-TL'ningeri istenilmesine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında "İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalıödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği" vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22.12.1973 tarih ve E., 1968/8, K. 1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; "Burada çözüme

bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir" gerekçesiyle direnme ukmunün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 5.12.1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; "Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05.12.1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

…….. İdare Mahkemesinin …….. tarihli ve …….. esas, …….. sayılı kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18.5.2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanununda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanununun 61. maddesine göre;

"Madde 61 - Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 77. maddesine göre;

"Madde 77 - Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur".

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye "sebepsiz zenginleşme" denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren - Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Ankara 2018 - Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer - Borçlar hukuku Genel Hükümler - İstanbul 2013 - Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır

Buna göre 2005-2009 tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine, ek ödeme ve maaş matrahınınhesaplanmasından kaynaklanan ödemenin hataen yapıldığı konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen miktarın geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle,Iğdır İl Sağlık Müdürü olarak görev yaptığı dönemde A.O'ayersiz olarak yapılan ödemenin geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Erzurum 1. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.16/09/2022

Üye	Üye	Üye
Birol SONER	Nilgün TAŞ	Doğan AĞIRMAN

